

EEN GRENSWIJS BELEID VOOR ONGEWENST SEKSUEEL GRENDOVERSCHRIJDEND GEDRAG BINNEN DE STUDENTENGEMEENSCHAP (TUSSEN STUDENTEN ONDERLING)

1.	INLEIDEND	2
2.	ALGEMEEN KADER VOOR EEN GRENSWIJS BELEID VOOR ONGEWENST SEKSUEEL GRENDOVERSCHRIJDEND GEDRAG.....	3
2.1	GEZONDE, VEILIGE EN POSITIEVE RELATIES, VRIENDSCHAPPEN en SEKSUALITEIT TUSSEN STUDENTEN AAN DE VUB.....	3
2.2	GEDRAGSCODE	3
3.	PREVENTIEVE AANPAK VAN ONGEWENST SEKSUEEL GRENDOVERSCHRIJDEND GEDRAG TUSSEN STUDENTEN.....	5
2.1	RISICO'S OPSPOREN.....	5
2.3	PLAN MET ACTIES OM GEWENST GEDRAG TE BEVORDEREN EN OM ONGEWENST GRENDOVERSCHRIJDEND GEDRAG TE VOORKOMEN EN GEPAST MEE OM TE GAAN	9
2.4	TAKEN EN VERANTWOORDELIJKHEDEN VASTLEGGEN	14
3	REACTIEF: REAGEREN OP INCIDENTEN MET ONGEWENST SEKSUEEL GRENDOVERSCHRIJDEND GEDRAG EN BIJHORENDE ZORG, LEERKANSSEN EN HERSTEL AANBIEDEN	17
3.1	HANDELINGSPROTOCOL OM TE REAGEREN OP ACUUT ONGEWENST SEKSUEEL GRENDOVERSCHRIJDEND GEDRAG.....	17
3.2	TAKEN EN VERANTWOORDELIJKHEDEN VASTLEGGEN	19
3.3	GEPAST ZORGEN NA EEN INCIDENT	20
3.4	RICHTLIJNEN VOOR HERSTEL NA EEN INCIDENT	21
3.5	RICHTLIJNEN OM TE LEREN UIT INCIDENTEN	22
4.	MONITORING EN COMMUNICATIE	23
5.	Referentielijst	24

1. INLEIDEND

Ongewenst grensoverschrijdend gedrag weegt zwaar, op verschillende niveaus. Het tast in de eerste plaats de veiligheid en het welzijn van studenten aan die er direct of indirect mee te maken kregen. Een ervaring met ongewenst grensoverschrijdend gedrag kan ook doorwegen op het onderwijstraject van de betrokkenen. Daarnaast kan ongewenst grensoverschrijdend gedrag toxisch zijn voor de sfeer en veiligheid die onze studentengemeenschap op onze campussen ervaren.

Ongewenst grensoverschrijdend gedrag dekt verschillende ladingen. We definiëren het als elk gedrag dat persoonlijke of algemeen geldende waarden en normen schendt, grenzen overschrijdt en (on)bewust schade toebrengt of dreigt toe te brengen aan anderen, de omgeving of zichzelf. We tolereren binnen onze studentengemeenschap aan de VUB geen enkele vorm van ongewenst grensoverschrijdend gedrag: pesten, verbaal, fysiek en online geweld, racisme, seksueel grensoverschrijdend gedrag. We tolereren geen discriminatie of achterstelling op basis van geslacht, vermogen, burgerlijke staat, politieke of syndicale overtuiging, taal, socio-economische situatie, klasse, levensbeschouwing, religie, nationaliteit, huidskleur, etniciteit en migratieachtergrond, leeftijd, seksuele oriëntatie, genderidentiteit en -expressie, fysieke en mentale capaciteiten en beperkingen.

Ongewenst grensoverschrijdend gedrag kent verschillende uitingsvormen. Geen enkele vorm is per definitie ernstiger dan een andere vorm. Het is de beleving van de persoon die ermee te maken kreeg en de ervaren mate waarin grenzen zijn overschreden, die bepaalt hoe ernstig het ongewenst grensoverschrijdend gedrag is. Die beleving bepaalt ook het effect van het ervaren ongewenst grensoverschrijdend gedrag op lange(re) termijn.

Het beschreven grenswijze beleid dat we hieronder in detail verder bespreken, focust zich expliciet en uitsluitend op één specifieke vorm: ongewenst seksueel grensoverschrijdend gedrag. We definiëren ongewenst seksueel grensoverschrijdend gedrag als elke vorm van seksueel gedrag dat de eigen integriteit of die van de andere personen kan schaden. Voorbeelden daarvan zijn ongewenste aanrakingen, seksuele opmerkingen, tegen de wil kussen, aanranding, verkrachting, enzovoort. Bepaalde elementen van dit grenswijze beleid zullen wellicht de nauwe focus op ongewenst seksueel grensoverschrijdend gedrag overstijgen en ook toepasbaar zijn in casussen met andere vormen van ongewenst grensoverschrijdend gedrag. Tot slot spitst dit grenswijze beleid zich expliciet toe op ongewenst seksueel grensoverschrijdend gedrag tussen studenten aan de VUB. Het speelt daarbij vooral in op de vaakst voorkomende vorm: seksueel grensoverschrijdend gedrag door mannen op vrouwen, zonder een gendergerichte aanpak. We includeren dus óók seksueel grensoverschrijdend gedrag gepleegd door vrouwen én ander gendergerelateerd seksueel grensoverschrijdend gedrag (bv. op transstudenten, queer studenten, op studenten met een niet-heteroseksuele oriëntatie, op studenten met dysforie, enzovoort).

Sommige elementen van dit grenswijze beleid zijn ongetwijfeld ook van toepassing of relevant in de context van ongewenst seksueel grensoverschrijdend gedrag tussen VUB-personeelsleden, of tussen VUB-studenten en VUB-personeel. Dat valt evenwel buiten de scope van deze beleidsnota. Waar nodigen stemmen we met elkaar (directie Mens & Organisatie) wel verder af, en creëren we een overkoepelend geheel.

2. ALGEMEEN KADER VOOR EEN GRENSWIJS BELEID VOOR ONGEWENST SEKSUEEL GRENSOVERSCHRIJDEND GEDRAG

2.1 GEZONDE, VEILIGE EN POSITIEVE RELATIES, VRIENDSCHAPPEN EN SEKSUALITEIT TUSSEN STUDENTEN AAN DE VUB

De VUB, met inbegrip van zijn studentengemeenschap, staat voor een warme en verbonden universiteit waar we de mens centraal zetten. We streven ernaar dat onze campussen omgevingen zijn waar studenten – jongvolwassenen – harmonieus, met respect voor elkaar en met vertrouwen in elkaar samen leven.

Al onze studenten knopen bij hun aankomst op onze universiteit doorgaans nieuwe vriendschappen aan. We moedigen het aangaan van vriendschappen met diepgaande banden tussen elkaar aan. De vriendschappen die onze studenten met elkaar aangaan dragen, omwille van de steun die ze eruit putten, positief bij aan hun individuele welzijn. Deze vriendschappen hebben ook een positieve impact op de algemene warme en verbonden sfeer binnen onze universitaire (studenten)gemeenschap. Om al deze redenen zetten we actief in op initiatieven waarmee we sociale verbondenheid en het aanknopen van vriendschappen onder elkaar kunnen aanmoedigen en ondersteunen: de onthaalweek voor nieuwe studenten, VUBuddy, de kotcoach voor kotstudenten, het verenigingsleven, enzovoort.

Het merendeel van onze studenten, de meeste ervan zijn tussen 18-25 jaar, ontdekt in deze levensfase relaties en seksualiteit. Er ontstaan in deze leeftijdsfase vaak intieme relaties tussen studenten. Op seksueel vlak hebben nogal wat jongvolwassenen studenten vaak opeenvolgende (kortere of langere) relaties, die divers kunnen zijn: hetero- en/of niet-heteroseksueel, monogaam of niet-monogaam. Ervaring opdoen met seksualiteit hoort bijna onlosmakelijk bij de ontwikkelingsfase waarin het gros van onze jongvolwassen studenten vertoeven: ontdekken en experimenteren. Om op die manier te leren omgaan met grenzen van intimiteit, lichamelijkheid en relaties. We moeten onze studenten de ruimte en kansen geven om deze ontwikkelingstaak te doorlopen. Maar wat in elk intiem, seksueel contact tussen studenten absoluut aanwezig moet zijn is consent: er moet, verbaal of non-verbaal, expliciete wederzijdse instemming zijn voor intieme of seksuele handelingen. Consent gaat over de aanwezigheid van een ja, en niet zozeer over de afwezigheid van een neen. Non-verbaal lijkt het moeilijk om een expliciete ja te geven. Maar oog hebben voor non-verbaal gedrag is zeker ook cruciaal in het zoeken naar consent. Want non-verbaal gedrag kan zeker duidelijk maken dat er een gebrek is aan consent: de persoon trekt zich weg, probeert weg te gaan, enzovoort. De andere criteria die, naast wederzijdse toestemming, eveneens cruciaal zijn voor gezonde seksuele of seksueel getinte contacten tussen studenten: vrijwilligheid, gelijkwaardigheid, zelfrespect bij de persoon zelf of het slachtoffer, seksueel gedrag aangepast aan de context, aangepastheid van het seksueel gedrag aan het functioneringsniveau van de betrokken studenten. Deze criteria zijn, zoals beschreven in het Vlaggensysteem van Sensoa, essentieel voor het opbouwen van een seksuele relatie vrij van dwang, discriminatie en geweld.

We zetten vanuit de VUB verder in op het bevorderen van gezonde en positieve relaties en seksualiteit die onze studenten kunnen beleven. Die inspanningen zullen bijdragen aan het fysiek en emotioneel welzijn van onze studenten.

2.2 GEDRAGSCODE

Conform de VUB-gedragscode en zoals ook vastgelegd in de Codex Studentenleven, verwachten we dat studenten zich in hun hoedanigheid als student, zowel op als naast de VUB-campussen, verantwoordelijk gedragen. Ze behandelen elkaar met respect, rekening houdend met mekaars psychische en lichamelijke integriteit. Ze doen of zeggen niets doelbewust wat iemand anders als kwetsend en als een inbreuk op de waardigheid kan beschouwen. Studenten spreken mensen aan met de verwijfwoorden die ze zelf verkiezen (zij/hij/die/hun).

Onze studenten zijn onderling solidair, in het bijzonder in het geval van probleemsituaties. Studenten die getuige zijn van discriminatie, achterstelling of ongewenst grensoverschrijdend gedrag kijken niet

weg, maar proberen het te stoppen, actief tussen te komen en op te komen voor het slachtoffer. Studenten steunen elkaar daarin. Wanneer studenten ongewenst gedrag niet kunnen of durven stoppen, dan raden we ze aan om afleidingstactieken en/of derden in te schakelen. We roepen ze in dat geval ook op om dit gedrag te melden bij het VUB-meldpunt. We zijn er ons van bewust dat sommige studenten niet durven melden, uit angst voor de gevolgen voor zichzelf en/of voor de pleger. Studenten die dat wensen kunnen daarom, als ze dat verkiezen, volledig anoniem getuigen. In dat geval zal het VUB-meldpunt de melding volledig anonimiseren en alles wat identificeerbaar is uit de getuigenis weghalen.

3. PREVENTIEVE AANPAK VAN ONGEWENST SEKSUEEL GRENDOVERSCHRIJDEND GEDRAG TUSSEN STUDENTEN

2.1 RISICO'S OPSPOREN

Uit onderzoek weten we dat de kans dat studenten, in het bijzonder vrouwelijke studenten, in het hoger onderwijs slachtoffer worden van ongewenst seksueel grensoverschrijdend gedrag hoog is. Voor de Verenigde Staten liggen de cijfers op $\frac{1}{4}$ van de vrouwelijke studenten. De Europese cijfers liggen jammer genoeg nog hoger: 31%. Jongeren die van het middelbaar onderwijs doorstromen naar het hoger onderwijs lopen het meeste risico om slachtoffer te worden, vooral in de eerste maanden van het academiejaar. Volgens Nederlands onderzoek zouden jongeren tussen 18 en 25 jaar vier keer zoveel risico lopen om slachtoffer te worden van seksueel geweld. Ook dit onderzoek stelt vast dat vooral de eerstejaarsstudenten extra kwetsbaar zijn.

Elke vorm van ongewenst seksueel grensoverschrijdend gedrag is ernstig en schendt de integriteit van het betrokken slachtoffer. De impact van ongewenst seksueel grensoverschrijdend gedrag is groot. Personen die het slachtoffer zijn (geweest) van ongewenst seksueel grensoverschrijdend gedrag voelen zich vaak eenzaam. Hun sociale relaties en relatievorming lijden eronder. Functioneringsproblemen en langdurige psychische klachten komen frequent voor (concentratiestoornissen, angststoornissen). Om die reden is het dan ook belangrijk dat we ongewenst seksueel grensoverschrijdend gedrag zoveel mogelijk trachten te voorkomen. In wat volgt lijsten we de (empirisch gevalideerde) risicofactoren voor ongewenst seksueel grensoverschrijdend gedrag specifiek bij studenten in de leeftijdsgroep van 18 tot 25 jaar op. Hierop ingrijpen kan ons helpen om incidenten met ongewenst seksueel grensoverschrijdend gedrag te voorkomen.

2.2.1 FACTOREN GERELATEERD AAN DE STUDENT

▪ DE ONTWIKKELINGSFASE

Sommige studenten verkeren in een ontwikkelingsfase waarin ze te maken krijgen met nieuwe vrijheden die ze verkennen en aftasten. Ze worden ook onafhankelijker en zelfstandiger. Tegelijkertijd is er doorgaans minder controle van thuis. Ze knopen nieuwe relaties aan en nemen actief deel aan het uitgaansleven. Dat uitgaansleven is een omgeving van plezier, ontmoetingen en experimenteren, maar ook van het breken van sociale regels.

▪ GEBRUIK VAN MEDICATIE, ALCOHOL EN DRUGS

Sommige studenten gaan frequent uit. Tijdens het uitgaan komen sommigen ervan vaker in contact met het gebruik van drank en drugs. Net die drank en drugs maken jongeren zeer kwetsbaar voor ongewenst seksueel grensoverschrijdend gedrag; het gebruik ervan vergroot de kans op incidenten met seksueel grensoverschrijdend gedrag. In een derde van de situaties waarin jongeren het slachtoffer waren van ongewenst seksueel grensoverschrijdend gedrag, was het slachtoffer en/of de pleger onder invloed van alcohol of drugs. Vrouwen geven dit nog vaker aan dan mannen.

Voor alcohol en drugs als risicofactor zijn verschillende mogelijke verklaringen. De invloed van alcohol en/of drugs verlaagt de drempels om (seksueel) contact te zoeken met anderen. Het doet de eigen grenzen vervagen en het bemoeilijkt het opkomen voor de eigen grenzen. Tegelijk geven alcohol of drugs sommige studenten een vals gevoel van toegenomen macht of zelfvertrouwen. Het gebruik van alcohol in combinatie met andere drugs heeft daarbij een nóg versterkend effect ($1+1=3$), wat het grensvervagende nog groter maakt. Gecombineerd gebruik bemoeilijkt het opmerken en correct inschatten van signalen van afwezigheid van toestemming (bv. non-verbaal gedrag). Het zorgt ervoor dat je achteraf geen herinnering meer hebt over het gestelde gedrag (black-outs). Dat laatste is problematisch; het kan er bij plegers toe leiden dat er geen inzicht komt in hun eigen grensoverschrijdende gedrag.

Daarnaast spelen de (irreële) verwachtingen dat de seksbeleving beter is wanneer je gedronken hebt. Ook deze factoren verhogen de kans op alcohol- of drugs-gefaciliteerd ongewenst seksueel grensoverschrijdend gedrag.

In Europese studentensteden zouden studenten ongewenst seksueel grensoverschrijdend gedrag als gevolg van alcohol- en druggebruik onterecht aanvaarden als horend bij de uitgaanscultuur van studenten. Het is een teken dat we het als normaal zijn gaan aanvaarden dat feestende studenten – vooral vrouwen - nu eenmaal slachtoffer worden van seksueel grensoverschrijdend gedrag. Deze denkwijze en cultuur is foutief. De voorafname dat dat gedrag vanzelfsprekend is en erbij hoort, verhoogt op zijn beurt de kans dat studenten slachtoffer worden van ongewenst seksueel grensoverschrijdend gedrag. Tegelijk bemoeilijkt die heersende mentaliteit in zeer grote mate het doorbreken van het taboe rond seksuele victimisatie van studenten als gevolg van alcohol- of druggebruik.

- **PSYCHOLOGISCHE EN EMOTIONELE GESTELDHEID**

Jongeren die aan sexting¹ hebben gedaan, het afgelopen jaar via een datingapp hebben gedated én die een negatieve jeugdervaring hebben gehad (thuis emotioneel verwaarloosd of mishandeld, of andere traumatische of angstige ervaringen) lopen een groter risico op seksueel geweld. Revictimisatie houdt reële risico's in; het meegemaakt hebben van seksueel geweld verhoogt de kans om dit opnieuw mee te maken met een ander persoon. Dat is te verklaren omdat seksueel geweld vaak meer met machtsmisbruik dan met seks te maken heeft; en plegers detecteren signalen van kwetsbaarheid die slachtoffers vaak onbewust uitzenden. Dat in tegenstelling tot jongeren met een betere psychische gezondheid, een positiever lichaamsbeeld en een hogere eigenwaarde; zij komen minder vaak in aanraking met seksueel geweld.

- **GESLOTENHEID OVER ERVARINGEN (IN HET UITGAANSLEVEN)**

De afwezigheid van een positieve band tussen de student en diens ouders of andere personen die dicht bij de student staan is een risicofactor voor het stellen en/of ervaren van ongewenst seksueel grensoverschrijdend gedrag. Studenten die niet met hun ouders of dichte omgeving openhartig communiceren over het uitgaansleven en de ervaringen die ze daar opdoen, kan ervoor zorgen dat hun kans op pleger- of slachtofferschap stijgt.

2.2.2 FACTOREN GERELATEERD AAN DE PLEGER

- **LEEFTIJDVERSCHIL**

In situaties van seksueel grensoverschrijdend gedrag speelt subjectief ervaren dwang vaak mee. Die dwang gaat vaak gepaard met een leeftijdsverschil tussen slachtoffer en pleger. Bij jongeren bij wie de 1ste geslachtsgemeenschap onder dwang heeft plaatsgevonden, was in 30% van de gevallen de pleger vijf jaar ouder of meer, iemand met wie ze geen relatie hadden of die hen helemaal onbekend was.

- **SEX EN BEKENDHEID VAN DE PLEGER**

In de brede maatschappij is de dader van ongewenst seksueel grensoverschrijdend gedrag op vrouwen meestal een man, en in dat geval zelfs nog vaak haar (ex)vriend of iemand bekend. Bij mannen is de pleger even vaak een man als een vrouw, en vaak ook een losse sekspartner; bij mannen is de pleger dus ook vaak een voor hem bekend persoon.

- **INDIVIDUEEL VERSUS GROEPSDELICT**

Mannen zijn vaker het slachtoffer van een groepsdelict (14% van de mannen, ten opzichte van 5% van de vrouwen).

2.2.3 FACTOREN GERELATEERD AAN DE SOCIALE OMGEVING

- **DE AAN- OF AFWEZIGHEID VAN VRIENDEN**

De afwezigheid van vrienden lijkt, vooral bij vrouwen, de kans op het meemaken van ongewenst seksueel grensoverschrijdend gedrag tijdens het uitgaansleven te doen toenemen. Aanwezige vrienden kunnen fungeren als gepercipieerde beschermers tegen het ervaren van ongewenst seksueel grensoverschrijdend gedrag. Omdat vrienden tijdens het uitgaan met

¹ Versturen van naaktfoto's of een filmpje van zichzelf, of het laten zien van seksuele handelingen tijdens een videochat.

elkaar samenhouden en het voor elkaar opnemen. Fysieke samenhang tussen vrienden kan, tijdens het uitgaan, de afstand tot potentiële plegers groter maken en de aantrekkingskracht van iemand uit de groep als potentieel doelwit verkleinen.

Tegelijk kan de aanwezigheid van vrienden risico's inhouden. Wanneer iemand van de aanwezige vrienden binnen de groep afwijkend (seksueel grensoverschrijdend) gedrag vertoont, kan dat anderen uit dezelfde vriendengroep aanzetten tot het eveneens stellen van ongewenst seksueel grensoverschrijdend gedrag. Het kan er ook voor zorgen dat er groepsdruk is om het slachtoffer niet te beschermen. En stellen vrienden uit de groep zelf afwijkend gedrag, dan verhoogt ook hun eigen kans om er zelf slachtoffer van te worden.

- **LID VAN EEN GROEP**

Eerstejaarsstudenten die zich lid maken van een groep (dit kan in informeel groepsverband zijn, of een vereniging) komen vaker in aanraking met ongewenst seksueel grensoverschrijdend gedrag. Dat heeft vaak te maken met het overmatig alcoholgebruik binnen groepen van studenten. De groepsdruk die kan ontstaan binnen een groep leeftijdsgenoten speelt mee. Groepsdruk die studenten doet conformeren aan bepaalde gedragingen die risico's met zich meebrengen voor ongewenst seksueel grensoverschrijdend gedrag; denk aan bijvoorbeeld binge drinking. Maar ook het gedrag van oudere studenten die in het contact de nog niet gestelde grenzen van sommige eerstejaars gaan opzoeken en die grenzen mogelijk overschrijden.

- **SAMENSTELLING GROEP**

Is de samenstelling van een groep overwegend mannelijk, dan blijkt dat die factor leidt tot meer seksueel grensoverschrijdend gedrag.

- **HIËRARCHISCHE RELATIES TUSSEN STUDENTEN**

Intieme relaties tussen studenten die in een hiërarchische relatie staan ten opzichte van elkaar kunnen risico's op ongewenst seksueel grensoverschrijdend gedrag inhouden. Denk bijvoorbeeld aan een relatie tussen een schacht en een bestuurslid van een studentenvereniging, tussen een eerstejaarsstudent en een VUBuddy, of tussen een student en een student-tutor. Binnen zo'n intieme relaties met een hiërarchisch karakter is het risico op ongewenst seksueel grensoverschrijdend gedrag zeer reëel wanneer de intieme relatie niet consensueel is; wanneer er een vorm van onvrijwilligheid, dwang, intimidatie of exploitatie meespeelt. Maar ook wanneer de relatie op één of andere manier indruist tegen het belang van het op het eerste gezicht zwakkere lid van de relatie. Of wanneer een student door zijn ambitie of bewondering soms meer doet om in de gunst te komen bij de hiërarchisch "hogere" student.

- **LICHAMELIJKHEID EN AANRAKINGEN BINNEN HET STUDENTENLEVEN**

Bij het studentenleven buiten de formele lessen horen vaak aanrakingen. Aanrakingen tussen studenten onderling, tussen (bestuurs)leden van studentenverenigingen. Die aanrakingen maken deel uit van de informele sfeer die er tussen studenten hangt: ze geven elkaar een zoen, delen groepsknuffels, geven elkaar schouderklopjes of troostende knuffels, kruipen bij elkaar op schoot, enzovoort. Bepaalde activiteiten in het verenigingsleven brengen, door het verloop, ook lichamelijke met zich mee. Aanrakingen horen bij sommige studenten bij het studentenleven; die aanrakingen zijn non-verbale vormen van communicatie en zijn daarom ook belangrijk. Ze kunnen bijdragen aan het welzijn van elke individuele student én aan een hecht groepsgevoel. Maar bij lichamelijke tussen studenten is het wel cruciaal om steeds de integriteit van elke student voorop te plaatsen en te bewaken; geen enkele aanraking mag afglijden in een onaangename ervaring.

2.2.4 FACTOREN GERELATEERD AAN DE TIJD

Meestal geldt: hoe later op de avond, hoe vaker seksueel grensoverschrijdend gedrag voorkomt. De beïnvloedende factor is, zoals al vaker hier gerapporteerd, alcohol en drugs die mogelijke plegers

grenzelozer maakt en mogelijke slachtoffers kwetsbaarder. Wat ook meespeelt is de afgenomen beschikbare sociale controle en toezicht op straat/campus gedurende de avond/nacht.

2.2.5 FACTOREN GERELATEERD AAN DE FYSIEKE OMGEVING

- **CAMPUSORGANISATIE**

De organisatie van onze universiteit is eerder campusgebaseerd; op onze (publiek toegankelijke) maar min of meer afgelijnde campussen gaan onze studenten zowel naar de les, als wonen, studeren en ontspannen ze. Dat gecentraliseerde campusgebeuren kan enerzijds een gevoel van samenhang - “ons kent ons” - creëren. Dat gevoel kan ook vals zijn; de campus kan een micro-samenleving zijn waar de bewoners incidenten met ongewenst grensoverschrijdend gedrag intern proberen af te handelen. Anderzijds kan het drempelverlagend werken dat slachtoffers van ongewenst seksueel grensoverschrijdend gedrag op onze campus gemakkelijk de hulp kunnen inroepen van de VUB-bewaking, in plaats van de stap naar politie te moeten zetten.

- **DE AFWEZIGHEID VAN GOEDE VERLICHTING**

Donkere of slecht verlichte plaatsen op campus kunnen risico's inhouden voor incidenten met ongewenst seksueel grensoverschrijdend gedrag.

2.2.6 MEDIA

- **BEELDVORMING KLASSIEKE MEDIA**

Beeldvorming via advertenties, de klassieke media en sociale media kunnen ongewenst seksueel grensoverschrijdend gedrag in de hand werken. Hetzelfde geldt voor beelden via internet(porno). Via deze beelden wordt soms het beeld opgehangen dat vrouwen ‘hard to get’ spelen. Jongeren die dergelijke beelden frequent zien, maken zich die beelden meer eigen. En gaan er vanuit dat het wel zal lukken om (intiem) contact met een vrouw aan te knopen, als ze maar lang genoeg aandringen. Het belang van consent en ook actief consent vragen komt in de media weinig tot niet tot uiting, of komt in beeld als iets niet-sexy.

- **BEELDVORMING PROMOTIEMATERIAAL STUDENTENEVENTS**

Voorgaande jaren waren er frequent klachten van studenten, VUB-personeel en campusbezoekers over affiches waarmee (sommige) studentenverenigingen promotie maken voor hun events. Af en toe zijn er externen die komen wildplakken met gelijkaardige affiches die eveneens verontwaardiging uitlokken. Vaak bevatten deze affiches afbeeldingen die het vrouwelijke lichaam in objectiveren en seksualiseren. Zo'n beelden stellen vrouwen voor – of het kan zo geïnterpreteerd worden – als ‘te veroveren loslopend wild’. Dergelijke beelden dragen bij tot de misvatting van mannen dat ze vrouwen op vlak van seksualiteitsbeleving moeten veroveren. Die perceptie leidt tot opvattingen die het moeilijker maken om ongewenst seksueel grensoverschrijdend gedrag te herkennen en te erkennen. We merken recent bij onze eigen VUB-studentenverenigingen dat het bewustzijn over de impact van dergelijke beelden op promotiemateriaal groeit, en het aantal dergelijke affiches afneemt.

- **SOCIALE MEDIA**

Jongeren hebben een hechte relatie met het internet; ze spenderen veel tijd online en op sociale netwerken. Die sociale netwerken bieden studenten de mogelijkheid om nieuwe mensen te ontmoeten, er vriendschappen te onderhouden, om er verliefd te worden, relaties aan te gaan en er seksualiteit te beleven. Online ligt de drempel voor bepaald gedrag tegelijk lager dan in “real life”; online is er niet zo'n ontremmingseffect zoals we dat in een fysieke omgeving ervaren. Het wegvallen van dit ontremmingseffect ligt aan de basis van een aantal fenomenen die geassocieerd zijn met of forse risico's inhouden op ongewenst seksueel grensoverschrijdend gedrag: sexting, online flirten, grooming, catfishing, loverboys, enzovoort.

2.2.7 FACTOREN GERELATEERD AAN DE CULTUUR

- **EUROPESE CULTUUR**

In het Europese uitgaansleven heerst de mentaliteit dat bepaald grensoverschrijdend gedrag normaal is en bij het uitgaan 'hoort'. Illustraties zijn: aangeraakt worden aan de kont, seksueel getinte opmerkingen krijgen, seksuele intimidatie, enzovoort. Er leven ook zogenaamde verkrachtingsmythes, zoals "vrouwen die schaars gekleed zijn, vragen erom". Deze mentaliteit zou in Europa prominenter aanwezig zijn dan, bijvoorbeeld, in de Verenigde Staten.

- **MULTICULTURALITEIT**

Onze multiculturele samenleving brengt ook inzake seksualiteit gerelateerde normen en waarden superdiversiteit en intersectionaliteit met zich mee. Waar de grenzen inzake seksueel grensoverschrijdend gedrag liggen, kan dus verschillen naargelang de cultuur die jongeren meekregen tijdens hun opvoeding. Het is uiteraard van belang ook dat te respecteren.

- **UNIVERSALITEIT**

Als VUB beschouwen we het recht op lichamelijke integriteit en het respecteren van grenzen inzake seksualiteit als een universeel gegeven waar we resoluut de lijn trekken. Los van cultuur maken we ons zorgen over de normalisering van grensoverschrijdend gedrag in het uitgaansleven, en het als vanzelfsprekend beschouwen en (moeten) accepteren ervan. Het is een cultuurkenmerk dat we moeten kunnen ombuigen.

2.3 PLAN MET ACTIES OM GEWENST GEDRAG TE BEVORDEREN EN OM ONGEWENST GRENSOVERSCHRIJDEND GEDRAG TE VOORKOMEN EN GEPAST MEE OM TE GAAN

2.3.1 ALGEMENE CULTUURVERANDERING

- **PRATEN OVER POSITIEVE EN NORMALE SEKSUALITEIT NORMALISEREN**

Praten over positieve en normale seksualiteit is vaak nog taboe. Wellicht is dat ook zo aan onze vrij denkende universiteit. We moeten mee bouwen aan het creëren van een omgeving waarin praten over seksualiteit waarin men zijn grenzen aangeeft gewoon is, en waar het als cool en sexy wordt aanzien als je aangeeft eerst toestemming te vragen. Zo'n omgeving maakt het voor studenten mogelijk om met elkaar vlot(ter) te praten over seksualiteit, over wat ze niet fijn vinden en over wat ze al hebben meegemaakt. Zo'n "gewone" praat- en permissiecultuur over seksualiteit gaandeweg creëren, draagt bij eenieder stapsgewijs bij aan het besef dat seks zonder toestemming niet kan. We sensibiliseren onze studenten daarbij voor "nee is nee".

Het is essentieel dat studenten voelen dat ze in een veilige sfeer kunnen spreken over grensoverschrijdend gedrag, consent en eventuele incidenten met ongewenst grensoverschrijdend gedrag. Het streven naar die veilige sfeer zal deel uitmaken van een communicatie(beleids)plan grensoverschrijdend gedrag. De mede daardoor gecreëerde veilige sfeer en openheid zal ertoe bijdragen dat studenten zich voldoende comfortabel voelen om gevoelens van onvrede te durven verwoorden, liefst nog vóór er ernstige incidenten hebben plaatsgevonden. Een strenge, afwijzende sfeer rond deze thema's moeten we ten stelligste proberen te vermijden. Want zo vergroten we alleen maar verder het taboe.

- **VERKEERDE VERONDERSTELLINGEN OVER ONGEWENST SEKSUEEL GRENSOVERSCHRIJDEND GEDRAG WEGWERKEN**

Mythes over seksueel grensoverschrijdend gedrag dragen bij aan ongewenst seksueel grensoverschrijdend gedrag. Met mythes bedoelen we hoe we als individuen en als groep veronderstellingen hebben over wie ongewenst seksueel grensoverschrijdend gedrag pleegt, wie er het slachtoffer van wordt en hoe dat ongewenste grensoverschrijdend gedrag ontstaat. We moeten die verkeerde veronderstellingen ontmoedigen en wegwerken, en inspanningen leveren om niet verkeerdelijk bij te dragen aan 'victim blaming'. We brengen in kaart welke mythes en verkeerde veronderstellingen er leven onder de studenten. In functie daarvan zetten we, als onderdeel van het VUB communicatie(beleids)plan grensoverschrijdend gedrag, in op een VUB-campagne die specifiek inzet op het bijstellen van die veronderstellingen.

- **EEN RECLAMEBELEID DAT GENDERSTEREOTYPEN WEGWERKT**

Werken aan cultuurverandering houdt ook in dat we inzetten op het wegwerken van patriarchale genderstereotypen, waarbij we ook expliciet aandacht hebben voor intersectionaliteit. Die stereotypen en opvattingen leven ook op onze campussen, soms zelfs in de affiches waarmee (sommige) verenigingen promotie voeren voor hun events. Sommige Europese landen (Groot-Brittannië), steden (Berlijn, Zweden, Parijs, Trondheim, Segovia, ...) én universiteiten (Queen's University en Brock University (Canada), State University (New York), The American University (Beirut)) namen in het verleden al publicitaire maatregelen om de blootstelling van mannen en vrouwen aan genderstereotypen terug te dringen en het indirecte geweld tegen vrouwen dat daarvan het gevolg is te bestrijden. Voorbeelden van dergelijke maatregelen zijn: het verbod op het publiceren van mannen of vrouwen in een genderstereotype activiteit, het verbod op het presenteren van mannen of vrouwen simpelweg als seksobject (zonder enige relevantie voor het event/product), het verbod op publiciteitsvormen die mannen en/of vrouwen op een denigrerende manier voorstellen. Voor de VUB moeten we dus ook inzetten op een reclamebeleid dat mannen en vrouwen in promotiecampagnes op een evenwaardige en evenwichtige manier in beeld brengt. Dat reclamebeleid omvat een reeks richtlijnen dat onze eigen VUB-diensten én onze VUB-studentenverenigingen vervolgens eenvoudig kunnen toepassen bij het ontwerpen van promotiemateriaal. Het is waardevol om in de richtlijnen ook de kracht van humor mee te nemen; campagnes waar via humor gespeeld wordt met geslachtsstereotypen zijn vaak erg succesvol en werken vaak revelerend.

- **AANDACHT VOOR MANNELIJKE SLACHTOFFERS, VROUWELIJKE PLEGEREN EN ANDERE VORMEN VAN SEKSUEEL GENDERGERELATEERD GEWELD**

Tegelijk mogen we ook niet blind zijn voor de realiteit dat er ook seksueel grensoverschrijdend gedrag is waarvan mannen slachtoffer zijn, al dan niet gepleegd door vrouwen, en voor andere vormen van seksueel gendergerelateerd geweld: geweld (mede) ingegeven door, bijvoorbeeld, homofobie, transfobie en racisme.

2.3.2 ONS DISTANTIËREN VAN HET BAGATELLISEREN VAN ONGEWENST SEKSUEEL GRENDOVERSCHRIJDEND GEDRAG

Studenten melden een geobserveerd of zelf ervaren incident met ongewenst seksueel grensoverschrijdend gedrag vaak niet. Soms speelt mee dat studenten zich het incident door overmatig alcohol- en/of (onbewust) druggebruik te weinig of zelfs niet herinneren. Maar vaak zijn het eerder redenen die terug te brengen zijn op een gedoogcultuur inzake seksueel grensoverschrijdend gedrag die meespelen. Studenten achten het incident zelf niet ernstig genoeg. Of ze vinden het niet de moeite waard om het incident te melden. Ze denken niet genoeg bewijslast te hebben om hun verhaal te staven. Ze denken dat ze zelf (deels) schuldig zijn aan het incident. Ze zijn bang van de gevolgen van hun melding voor de pleger maar óók voor zichzelf, zeker wanneer de pleger machtige connecties heeft. Of ze hoorden van anderen ontkennende reacties die ervoor zorgen dat er met bepaalde gerapporteerde incidenten verder niets gedaan werd. Die denk- en gedragspatronen houden de heersende cultuur om incidenten met ongewenst seksueel grensoverschrijdend gedrag te minimaliseren of te demoniseren in stand. Van die heersende taboe- en zwijgcultuur die de neiging heeft om feiten te bagatelliseren en te ontkennen moeten we ons distantiëren. We moeten incidenten binnen onze universitaire en studentengemeenschap op een mature manier bespreken. Als universitaire gemeenschap moeten we daarentegen allemaal – docenten, studenten, verenigingen, personeel, ... - volmondig en krachtig onze verantwoordelijkheid nemen: we moeten duidelijk erkennen dat elk feit of elk incident niet had mogen gebeuren. En in het verlengde daarvan leveren we inspanningen om dergelijke feiten in de toekomst te voorkomen en ernstig te beantwoorden.

2.3.3 INTEGRITEIT VERWEVEN IN ONS HANDELEN

- **IEDEREEN IS MEE VERANTWOORDELIJK**

Ongewenst seksueel grensoverschrijdend gedrag is geen exclusief interpersoonlijke zaak tussen een pleger en een slachtoffer. Vaak zijn er getuigen die als bijstaander een belangrijke rol kunnen spelen in het voorkomen van seksueel grensoverschrijdend gedrag, hulp bieden aan slachtoffers en bij melding een rol als getuige kunnen opnemen. Ook is het zo dat veel vormen van ongewenst seksueel grensoverschrijdend gedrag in de strafwet staan. Wie daarvan getuige is en daarin geen verantwoordelijkheid opneemt pleegt in principe schuldig verzuim. Dit kan meegenomen worden in het communicatie(beleids)plan grensoverschrijdend gedrag.

- **EEN DUIDELIJK AFSPRAKENKADER BINNEN ELKE VERENIGING**

Het is geenszins de bedoeling om elke vorm van aanraking te verbieden. Maar elke vereniging moet wel op een afsprakenkader kunnen terugvallen. Proactief in plaats van reactief, omdat een reactief uitgewerkt kader als respons op een incident met ongewenst seksueel grensoverschrijdend gedrag vaak overdreven streng is.

Zo'n afsprakenkader geeft duidelijk aan wat op vlak van relaties en seksualiteit kan en niet kan binnen de vereniging. Zo'n kader legt de regels met betrekking tot het beleven van relaties en seksualiteit binnen de vereniging vast, alsook de regels om ieders integriteit te bewaken. Die regels gelden voor alle (nieuwe) leden maar ook niet-leden die deelnemen aan activiteiten of events van de vereniging. Over die regels valt niet te discussiëren. Dergelijke regels zouden bijvoorbeeld kunnen zijn: aanrakingen die pijn of die als denigrerend worden ervaren worden niet getolereerd, of intieme lichaamsdelen aanraken hoort niet. Met de leden kan de vereniging aanvullend nog, via discussie en overleg, tot een gedragen akkoord komen voor aanvullende afspraken. Voorbeeldsituaties waarvoor de ontwikkeling van regels en afspraken handig zijn: relaties tussen (bestuurs)leden onderling, tussen bestuur en leden, of voor grensopzoekende opdrachten of activiteiten (cf. dooprituelen, ...).

We kiezen voor een gemeenschappelijk afsprakenkader voor alle VUB-studentenverenigingen, ingebed in de codex studentenleven. Eén gedeeld afsprakenkader biedt veel voordelen. Het verlicht de last voor alle verenigingen apart om zelf een kader te ontwikkelen. Een overkoepelend afsprakenkader biedt de beste garanties om over de bestuurswissels heen overeind te blijven. Tot slot bevordert een gemeenschappelijk afsprakenkader een uniforme duidelijkheid voor studenten die lid zijn van verschillende verenigingen.

De ontwikkeling van het overkoepelende kader moet veilig, doordacht, goed en professioneel gecoacht gebeuren. De betrokken verenigingen moeten er hun mening over kunnen geven en niemand mag eigen opvattingen over relaties en seksualiteit opdringen. Die randvoorwaarden vergroten de kansen op het aanvaarden en zich eigen maken van de regels en afspraken uit het kader. Dat kader van regels en afspraken biedt iedereen die deel uitmaakt van de vereniging vervolgens de contouren om naar hartenlust en veilig te experimenteren met relaties en seksualiteit, maar voorkomt tegelijk ongewenste, grensoverschrijdende situaties. Kandidaat-leden of bezoekers die goed geïnformeerd zijn waarom deze regels en afspraken gelden tonen daarvoor vaak het nodige begrip. Vervolgens is het erg belangrijk dat bestuursleden fungeren als rolmodellen en de regels en afspraken uit het kader via hun gedrag uitdragen. Bij een overtreding van één of meer regels uit het afsprakenkader moet de vereniging consequent handelen; niet-reageren is geen optie. De vereniging beoordeelt bij een overtreding van een regel niet de persoon van de pleger, maar wel diens gedrag.

- **INTEGRITEIT ALS EVIDENTE CULTUUR IN HET VERENIGINGSLEVEN**

Toegespitst op het verenigingsleven voor studenten, moeten we respect voor ieders integriteit als vanzelfsprekende cultuur installeren in de werking van elke vereniging. Maar die cultuur creëren we niet door enkel een regel- en afsprakenkader op papier te zetten dat (kandidaat) leden en bestuursleden onderschrijven. Daarentegen creëren we die cultuur wél door al bij het eerste gesprek of ontmoeting met een kandidaat-lid duidelijk te communiceren dat respect voor ieders integriteit essentieel is binnen de werking van de vereniging, en door

duidelijk te communiceren dat potentiële plegers van ongewenst seksueel grensoverschrijdend gedrag niet welkom zijn binnen de vereniging. Deze boodschappen gaan hand in hand met de communicatie aan kandidaat-leden dat ze allemaal het recht hebben om hun eigen grenzen te bepalen, deze aan te geven en te doen respecteren. Iedereen binnen de vereniging heeft een rol in het (doen) respecteren van eenieders grenzen. Wie op een hoger niveau zit binnen de vereniging (bestuursleden) heeft een belangrijke signalerende en interveniërende rol hierin. We onderzoeken, samen met de verenigingen, hoe we deze cultuur als evidentie kunnen inbedden in de werking.

2.3.4 DESKUNDIGHEID VERHOGEN

■ OP INDIVIDUEEL NIVEAU: GRENZEN INSCHALEN EN TOESTEMMING VRAGEN

Grenzen van relaties en seksualiteit zijn voor een groot deel persoonlijk. Wat voor de ene persoon fijn aanvoelt, kan iemand anders aanvoelen als niet OK. Om deze individuele grijze zone scherp te krijgen en te kunnen inschatten waar ieders grens ligt, is een aftoetsing van de grenzen belangrijk. We moeten onze studenten sensibiliseren en trainen in het belang van die systematische check bij zichzelf én de andere. Voor zichzelf houdt de oefening in: afchecken of de andere persoon signalen geeft dat die toestemt met de interactie, of de ander ook initiatief neemt, of het vanuit de eigen positie OK is wat je doet, of je voor de andere persoon de nodige ruimte creëert om aan te geven dat die iets niet fijn vindt, of er aanwezigheid is van dwang of een machtsverschil, én vooral of er ruimte is voor het signaal dat het ook OK is als er verder niets gebeurt en dat daar dan geen consequenties aan verbonden zijn.

De check bij de andere persoon houdt in dat de student verifieert of alles nog OK is via letterlijke vragen als “ça va voor jou?”, “wat wil jij nu?”, “heb jij hier ook zoveel zin in?”, “OK voor jou als we...”? Het is daarbij belangrijk dat je naast de verbale boodschappen ook gevoelig bent voor lichaamstaal. En nogmaals: we moeten onze studenten sensibiliseren en trainen dat het vragen van toestemming hot en sexy is! Voor deze trainingen werken we samen met experts(organisaties).

■ OP NIVEAU VAN GROEPEN VAN VUB-MEDEWERKERS, BESTUURDERS VAN VERENIGINGEN EN VERTROUWENSPERSONEN

We bedden het gebruik van het Sensoa Vlaggensysteem als leidraad in onze beleidsmatige aanpak van ongewenst seksueel grensoverschrijdend gedrag onder studenten in. Dat Vlaggensysteem is een in Vlaanderen ontwikkelde methodiek om seksueel gedrag op casusniveau in te schatten, er vervolgens gepast op te reageren en dergelijk gedrag in de toekomst (zo nodig veilig) in te perken. We moeten bestuurders van verenigingen en student-vertrouwenspersonen aan de hand van het Vlaggensysteem trainen in het leren “lezen” van situaties die de grenzen en integriteit kunnen aantasten, en hoe er vervolgens mee om te gaan. Eenzelfde trainingsaanbod om potentiële incidenten te analyseren en te benaderen is opportuun voor VUB-medewerkers die direct of indirect in aanraking kunnen komen met (potentiële) incidenten: de kotcoach, studentenpsychologen, de bewaking, docenten, de dienst beweging en sport, ...

■ OP NIVEAU VAN ELKE MOGELIJKE BYSTANDER

Als bystander kan je een situatie observeren of meemaken waarin iemand anders slachtoffer dreigt te worden van ongewenst seksueel grensoverschrijdend gedrag. Als omstander kan je dan actief ingrijpen en optreden als ‘verdediger’ van het potentiële slachtoffer, en op die manier dus een belangrijke preventieve rol spelen. Maar opdat iemand de rol van actieve en verdedigende bystander zou durven opnemen, moet die zich een stuk verantwoordelijk voelen, over de nodige skills beschikken om actief te reageren én bereid zijn om verandering in de situatie te creëren. Die bereidheid voelt een bystander vooral als de mogelijke slachtoffer(s) vrienden zijn, mensen waarvan je als bystander aanvoelt dat ze tot dezelfde groep als de bystander behoren (ook al ken je ze niet per se persoonlijk), of als ze min of meer

dezelfde sociale identiteit hebben. Tegelijk moeten we ook sensibiliseren voor het actief en verdedigend opnemen van de bystander rol ten aanzien van mannelijke slachtoffers; omwille van verkrachtingsmythes zijn we minder geneigd om mannen als bystander te helpen. Kortom, dit vraagt actieve training om elke student te trainen zodat ze zich vaardig en vertrouwd genoeg voelen om op te treden als actief en verdedigend bystander, waar nodig. Zo'n bystander training – georganiseerd vanuit een gender- en leeftijdsneutraal perspectief - zet in op het herkennen en signaleren van ongewenst seksueel grensoverschrijdend gedrag, hoe er tegen op te treden en mee om te gaan wanneer je het als omstaander opmerkt. We organiseren deze bystander trainingen voor studenten structureel.

2.3.5 INSTRUMENTELE INSPANNINGEN OM IN TE GRIJPEN OP SITUATIES MET ONGEWENST GRENSOVERSCHRIJDEND GEDRAG

▪ STUDENTENVERENIGINGEN

We voorzien, analoog aan de publicatie van dat logo op de studentenkaart, in een label dat erkende studentenverenigingen kunnen gebruiken in de promotie van hun events. Dit label – verenigingen kunnen het publiceren op bijvoorbeeld de affiches voor een TD - maakt duidelijk dat de vereniging expliciet de gedragscode van de VUB als standaard neemt en actief inzet op het creëren van een veilige omgeving die geen grensoverschrijdend gedrag tolereert. Dit is ook helpend om op die manier de statuten van de verenigingen, waarin de gedragscode ook aan bod komt, over te brengen aan (kandidaat-) leden en deelnemers aan activiteiten en events.

▪ ZAALREGLEMENT BEZOEKERS FEESTFACILITEITEN

We creëren een zaalreglement dat van toepassing is voor elke gebruiker van onze feestfaciliteiten (BSG-zaal, BOJ-zaal, tent, Tempus, Lounge Bar en facbar). In dat zaalreglement expliciteren we dat elke bezoeker zich moet gedragen conform de gedragscode van de VUB, en dat ongewenst grensoverschrijdend gedrag niet getolereerd wordt. Dat zaalreglement omvat een nominatieve en gedetailleerde oplist van incidenten waarvoor bezoekers de zaal onmiddellijk moeten verlaten en/of een (tijdelijk) toegangsverbod opgelegd krijgen. We ontwikkelen dat zaalreglement in samenwerking met de uitbaters van onze feestfaciliteiten.

▪ BEZOEKERSREGISTRATIE EN TOEGANGSVERBODEN

Gerechtvaardigd door het belang van de VUB om events zonder problemen te organiseren in onze feestfaciliteiten, zullen we voor events werken met toegangscontrole van bezoekers. In het zaalreglement schrijven we in dat elke bezoeker, op eenvoudig verzoek, zijn studentenkaart, identiteitskaart of toegangsticket op naam moet voorleggen; zonder identificatie komt men er niet in. Het zaalreglement zal eveneens expliciteren dat bezoekers die het zaalreglement niet naleven, op eenvoudig verzoek, verplicht zijn hun studentenkaart, identiteitskaart of toegangsticket op naam voor te leggen. Die identiteitscontrole heeft een belangrijke preventieve waarde. Het identificeren van de namen van personen die zich ophouden bij verdachte situaties of situaties waarin het buikgevoel aangeeft dat de situatie risico's voor mogelijk ongewenst grensoverschrijdend gedrag inhouden, heeft een afschrik-effect voor potentiële plegers. Het uit de anonimiteit halen van potentiële plegers heeft een sterk preventieve kracht; de gedachte dat potentiële pleger bekend is, doet hen eerder afzien van een daad van grensoverschrijdend gedrag. Tot slot is de toegangscontrole op naam essentieel om te controleren of er niemand binnenkomt die in het verleden problematisch gedrag heeft vertoond waarvoor die een toegangsverbod heeft opgelegd gekregen. De uitbaters van de feestfaciliteit houden de lijsten van personen die een toegangsverbod hebben verkregen bij, GDPR-proof en met inachtname van het wettelijk kader op de private veiligheid.

▪ EEN SAFE SPACE

Op grootschalige events (bv. TD's of cantussen) is er een safe space ingericht die zeer goed zichtbaar en vindbaar is voor elke bezoeker. Bij die safe space kunnen studenten terecht voor bijvoorbeeld oordopjes of EHBO. Maar ook wanneer ze zich niet veilig voelen of even willen

bekomen. Studenten die zich zorgen maken over een mede-student, kunnen die mede-student daar ook veilig 'afzetten'. Op verschillende locaties op het event hangen er posters die de bezoekers informeren dat ze voor hulp of assistentie in de safe space terecht kunnen.

- **DE INZET VAN BEACONS BIJ GROTE TD'S**

Op de Brussels Health Campus en de Main Campus zijn er al beacons in gebruik, maar voorlopig dienen die enkel voor aansturing van de campusschermen. We onderzoeken hoe we deze beacons ook kunnen benutten om pushnotificaties via bluetooth te verzenden naar elke bezoeker die een feestzone binnenstapt of verlaat. Via zo'n beacon zou een bezoeker die een feestlocatie op campus betreedt, op zijn GSM de melding "let's have a great party tonight! Feel unsafe? Notify the organizers or campus security, we can help you (02/629.11.11)" ontvangen. Wie op de feestlocatie vertrekt, ontvangt dan weer het berichtje "come home safely. Feel unsafe? Notify the organizers before you leave or call campus security, we can help you (02/629.11.11)."

2.4 TAKEN EN VERANTWOORDELIJKHEDEN VASTLEGGEN

We leggen onderstaand overzicht van taken en verantwoordelijkheden vast in een overzichtelijke flow chart.

- **VUB ALS INSTELLING**

De VUB werkt een grenswijs beleid omtrent ongewenst grensoverschrijdend gedrag uit, met inbegrip van de gedragscode. De VUB zorgt ervoor dat elk lid van de studentengemeenschap en bij uitbreiding de integrale universitaire gemeenschap op de hoogte is van de gedragscode. Een verwijzing naar de gedragscode op de studentenkaart moet daarbij helpen, net als de vernieuwde VUB-website.

De VUB zet in op een communicatiebeleid omtrent ongewenst grensoverschrijdend gedrag. In het verlengde daarvan zal de VUB via een communicatiecampagne de gedragscode bekend maken aan alle VUB-studenten. Op de VUB-kick off wordt er grote aandacht besteed aan deze campagne. Bijkomend zetten we twee keer per jaar in op een preventieve mini-campagne: half oktober (start van de doopweken, gevolgd door Saint Vé) en bij de start van het tweede semester (de skireizen, de ontlading na de examens en terug kunnen feesten, ...). We zetten daarbij preventief in op onderwerpen als "ask for Angela", "Angel shots", veilig thuis geraken, spiking en drugs, consent, enzovoort. Op de feestlocaties op de campussen zetten we onze inspanningen voor het sensibiliseren van bezoekers over de gedragscode en het informeren over de hulpverlening verder.

De VUB doet het nodige om ervoor te zorgen dat alle studenten kunnen handelen conform die gedragscode. We zetten in op sensibilisering en training, in het bijzonder bij de woongemeenschappen op de VUB-studentenkamers.

De VUB informeert de studentenvertegenwoordigers en de besturen van de studentenverenigingen jaarlijks over de beschikbare hulp in geval van ongewenst grensoverschrijdend gedrag, zodat ze studenten die hen in vertrouwen nemen gericht en vlot kunnen doorverwijzen.

De VUB faciliteert verder mee in de werking van het meldpunt voor grensoverschrijdend gedrag via het ter beschikking stellen van middelen, tijd en deskundigheidsbevordering.

- **VERTROUWENSPERSONEN VUB & VERTROUWENSPERSONEN STUDENTENVERENIGINGEN**

De vertrouwenspersonen kunnen signalen van ongewenst grensoverschrijdend gedrag herkennen. Ze beantwoorden vragen van studenten over de gedragscode van de VUB.

De VUB organiseert voor de vertrouwenspersonen jaarlijks een opleiding en intervisiemoment(en). Dat moet de vertrouwenspersonen toelaten om de nodige kennis (o.a. over het handelingsprotocol en de doorverwijzing) en vaardigheden (bv. luister- en gesprekstechnieken) te verwerven, maar ook om met collega-vertrouwenspersonen ervaringen uit te wisselen.

- **HORECA OP CAMPUS**

Onze horeca-partners op campus hebben een verantwoordelijkheid in het creëren van een veilig uitgaansklimaat binnen hun zaak, en de dichte omgeving ervan. We onderzoeken samen met onze concessiehouders hoe we de 'Angel Shot' een prominente plaats kunnen geven op hun drankenlijst. Die 'Angel Shot' is een fictief drankje dat fungeert als een veiligheidscode waarmee bezoekers aan de horeca-uitbater kunnen duidelijk maken dat ze zich onveilig voelen, dat ze hulp nodig hebben en dat ingrijpen van de kant van de horeca-zaak nodig is. We nodigen onze concessiehouders desgewenst uit om sensibiliseringscampagnes van de VUB mee over te nemen (cf. affiches ophangen in hun zaak).

Binnen het drug- en alcoholbeleid dat we momenteel aan het uitwerken zijn, onderzoeken we of we binnen de concessieovereenkomsten kunnen inschrijven dat ze niet doorschenken aan dronken klanten. Opleidingen die we organiseren voor de tappers van onze verenigingen (cf. tips, tricks en tools om drank succesvol te weigeren aan klanten) stellen we ook open voor de medewerkers van onze concessiehouders. Tot slot houden horeca-uitbaters idealiter ook in het oog in welke toestand hun klanten de zaak verlaten en huiswaarts keren.

- **BARPERSONEEL (HORECA EN EVENTS)**

Barpersoneel heeft de opdracht om de-escalerend in te grijpen waar nodig. Hun rol is vooral preventief: ervoor zorgen dat mogelijke situaties met ongewenst seksueel grensoverschrijdend gedrag niet 'te ver gaan', en dus tijdig ingrijpen. Het kan daarbij helpen dat aan geobserveerde, mogelijke plegers wordt duidelijk gemaakt dat er in de horeca-zaak en/of tijdens het event géén ongewenst seksueel grensoverschrijdend gedrag wordt getolereerd. We gaan samen met de horeca-uitbaters op campus na hoe we dit engagement mee kunnen opnemen in de concessie-overeenkomsten.

- **VEILIGHEIDSTEWARDS NACHTLEVEN**

Verenigingen die TD's of cantussen organiseren stellen vanuit hun vereniging minstens een duo van veiligheidsstewards aan die tijdens de ganse duur van het event nuchter blijven. Ze zijn duidelijk herkenbaar aan hun oranje kapiteinsband met VUB-logo. Hun opdracht bestaat in de eerste plaats uit het rondlopen in de uitgaanszone, het aanspreken van mensen die zich ongepast gedragen, het in de gaten houden van kwetsbare studenten en het in de safe space (cf. supra) continu beschikbaar zijn als eerste (veilige) aanspreekpersoon.

In eerste instantie proberen veiligheidsstewards een onveilige situatie te de-escaleren door met de betrokken personen in gesprek te gaan. Ze spreken mogelijke plegers aan, ze helpen om mogelijke pleger en mogelijk slachtoffer van elkaar weg te leiden (bv. door een veilige taxi te bellen voor een mogelijk slachtoffer zodat die veilig huiswaarts kan keren, of ze vragen bijhorende vrienden om de persoon naar huis/kot te brengen), of ze verifiëren informatie in een verdachte situatie (bv. In een situatie waarin een dronken student buiten zit en zogenaamde 'bekenden' te hulp schieten). Ze kunnen zo nodig assistentie inroepen van de VUB-bewaking of de extra event-bewaking. Met het oog op dat takenpakket, organiseren we voor de veiligheidsstewards de nodige training(en).

- **BEWAKING**

De VUB-bewaking is op de campus aanwezig om er de orde en veiligheid te bewaken en te handhaven. Tijdens uitgaansavonden (de TD's) schakelen de organiserende verenigingen extra (externe) bewakingsteams in die extra toezien op de orde en de veiligheid tijdens het event zowel in de binnen- als buitenruimte, en die zo nodig interveniëren. De focus moet ook liggen op de buitenruimte die ze mee in de gaten houden. Als een student bijvoorbeeld erg dronken is en alleen is, dan heeft de bewaker hier een preventieve opdracht. Met name aanwezige vrienden regelen of een taxi bellen zodat de student veilig thuis kan komen.

Vanuit de praktijk adviseert men om voor dergelijke events, waar mogelijk, te werken met een vast beveiligingsteam. Door een vast team in te schakelen, creëren we het voordeel dat de

bewakers ondertussen de faciliteit goed kennen, de risicopunten van de feestfaciliteit, het soort bezoekers (en al gekende potentiële plegers die daarin circuleren) en hoe een dergelijke feestavond grosso modo verloopt. We creëren, samen met de uitbaters van de feestfaciliteiten en BSGgtgv, een lijst van betrouwbare en erg professionele bewakingsfirma's die idealiter ook één of meer vrouwelijke bewakingsagenten kunnen inschakelen. Die lijst kan jaar na jaar overgedragen worden aan de besturen.

- **VUB MELDPUNT VOOR GRENSOVERSCHRIJDEND GEDRAG**

Iedereen met een vraag in verband met grensoverschrijdend gedrag kan terecht bij het VUB Meldpunt. De coördinator van het meldpunt is makkelijk bereikbaar voor iedereen, en neemt de rol van aanspreekpunt op zich.

Het overzicht van de taken en verantwoordelijkheden, zowel preventief als reactief (zie hoofdstuk 3), combineren we in een overzichtelijke flowchart. In de eerste plaats een flowchart voor studenten, die hen eenvoudig en overzichtelijk duidelijk maakt bij wie ze vanuit een preventieve of reactieve insteek terecht kunnen in geval van ongewenst grensoverschrijdend gedrag. Daarnaast creëren we een flowchart voor VUB-medewerkers die inzichtelijk maakt wat VUB-staff moet doen in geval ze binnen hun dienst of werking ongewenst grensoverschrijdend gedrag tussen studenten opmerken, en hoe ze dit zelf verder best opvolgen. Rond het gebruik van de flowchart organiseren we voor VUB-personeelsleden vorming.

3 REACTIEF: REAGEREN OP INCIDENTEN MET ONGEWENST SEKSUEEL GRENDOVERSCHRIJDEND GEDRAG EN BIJHORENDE ZORG, LEERKANSSEN EN HERSTEL AANBIEDEN

3.1 HANDELINGSPROTOCOL OM TE REAGEREN OP ACUUT ONGEWENST SEKSUEEL GRENDOVERSCHRIJDEND GEDRAG

3.1.1 BEST PRACTICE OM TE REAGEREN OP EEN VERHAAL VAN ONGEWENST SEKSUEEL GRENDOVERSCHRIJDEND GEDRAG

Jongeren die een situatie met ongewenst seksueel grensoverschrijdend gedrag hebben ervaren, komen niet makkelijk naar buiten met hun verhaal. Velen hebben hun ervaring zelfs nog nooit aan iemand anders verteld. Dat geldt voor mannen nog meer dan voor vrouwen. Dat ze hun verhaal niet delen, heeft als gevolg dat jongeren niet kunnen terugvallen op (informele of formele) ondersteuning om hun ervaring te verwerken.

Studenten zijn meer geneigd hun verhaal te vertellen als ze in een conversatie een opening voelen om ermee naar buiten te komen. Besluiten studenten hun verhaal van ongewenst seksueel grensoverschrijdend gedrag te onthullen, dan is het belangrijk dat we zo goed mogelijk reageren. Er zijn grosso modo 5 regels die daarin helpend en belangrijk zijn:

- **GELOVEN WAT HET SLACHTOFFER VERTELT**
Zoniet voelen slachtoffer zich dubbel verraden, als diegenen met wie ze hun ervaring delen hen niet gelooft.
- **AANGEVEN DAT HET NIET DE SCHULD IS VAN HET SLACHTOFFER**
Slachtoffers voelen zich vaak mee verantwoordelijk voor het incident of zijn zelf van mening dat ze het incident met ongewenst seksueel grensoverschrijdend gedrag hadden kunnen voorkomen. Door expliciet aan te geven aan het slachtoffer dat het niet zijn schuld is, neem je dat schuldgevoel al een stukje weg. Je geeft aan dat het niet aan het slachtoffer is om diens gedrag aan te passen, maar wél aan de pleger en diens gedrag.
- **JE BENT NIET DE ENIGE**
Hiermee communiceer je aan het slachtoffer dat die niet alleen is met deze ervaring.
- **IK BEN BLIJ DAT JE ME DIT VERTELT**
Het gebeurt vaak dat een slachtoffer al lang met de ervaring van ongewenst seksueel grensoverschrijdend gedrag rondloopt. Het kost vaak veel moed om met het verhaal naar buiten te komen. Je erkent die moed.
- **IK ZAL JE ZO GOED MOGELIJK HELPEN**
Het is belangrijk dat een slachtoffer voelt dat het onthullen van diens verhaal ervoor zal zorgen dat het een verbetering van de situatie met zich meebrengt. Met deze boodschap communiceer je aan het slachtoffer dat je stappen zult nemen die mee bijdragen aan het beëindigen van de situatie. Garandeer daarbij geen geheimhouding ten aanzien van het slachtoffer. Breng de student ook op de hoogte van elke stap die je neemt. Afhankelijk van wie je bent, kunnen de stappen divers zijn: de student ondersteunen in het zelf zetten van bepaalde stappen (contact nemen met het meldpunt, een bemiddeling met de vermoedelijke pleger, ...), contact opnemen met het meldpunt, de vertrouwenspersoon, de vermoedelijke pleger,

Door op deze manier met studenten over hun ervaring met ongewenst seksueel grensoverschrijdend gedrag te praten, geef je indirect de boodschap mee dat ze zich niet hoeven te schamen. Tegelijk toon je hen via deze benadering het nodige respect en laat je hen de warmte en veiligheid ondervinden die nodig is om open hun verhaal te delen. We nemen deze “first aid praat-tips” mee in de opmaak van het communicatie(beleids)plan grensoverschrijdend gedrag van de VUB.

3.1.2 GEFASEERDE REACTIE

- **FASE 1: ERNSTTAXATIE NA VERMOEDEN, ONTHULLING OF VASTSTELLING**

In geval je als instelling (als faculteit, dienst, meldpunt, medewerker...) of als vereniging een vermoeden hebt van een situatie met ongewenst seksueel grensoverschrijdend gedrag, of zelf een onthulling ontvangt of een vaststelling doet, dan is het eerst en vooral zaak om in te zetten op de veiligheid, de ondersteuning van het slachtoffer en verdere informatieverzameling.

- Elk vermoeden moet je ernstig nemen. Koester je een vermoeden, breng dan orde in de signalen die aan de grondslag liggen van je vermoeden (wat heb je gemerkt, (sinds) wanneer, ...). Probeer te praten met de persoon waarvan je vermoedt dat die het slachtoffer is, zonder evenwel zelf iets te suggereren ("gaat alles wel goed met jou, ik maak me zorgen?"). Probeer zo nodig (fysieke en emotionele) veiligheid te garanderen. Bespreek je vermoedens eveneens discreet met het VUB-meldpunt of iemand anders die je binnen de VUB-vertrouwt (een diensthoofd, een VUB-medewerker, iemand van studentenraad, een vertrouwenspersoon, een docent, ...).
 - Een onthulling ontvang je van een slachtoffer, een getuige of nog iemand anders. Ontvang je een onthulling van ongewenst seksueel grensoverschrijdend gedrag, dan is het belangrijk dat je als ontvanger rustig blijft, dat je aangeeft dat je het verhaal gelooft, en niet paniekerig of geschokt reageren. Luister actief naar de onthuller en informeer je over het wat, waar, wanneer en wie. Je stelt evenwel geen suggestieve vragen, en vraagt ook niet door naar het waarom.
Als ontvanger van de onthulling maak je geen geheimhoudingsbeloftes die je niet kan realiseren. Informeer de persoon die de onthulling bij jou doet over welke stappen je nu verder zult nemen (bv. Meldpunt, ...) en bespreek de onthulling zo snel mogelijk, bij voorkeur met het VUB-meldpunt of iemand anders die je vertrouwt. In tussentijd probeer je waar mogelijk veiligheid te creëren (bv. eventueel regelen dat de betrokkenen elkaar zo min mogelijk tegenkomen).
 - Je kan zelf ook een situatie met ongewenst grensoverschrijdend gedrag vaststellen door er getuige van te zijn of een situatie aan te treffen. Op dat moment is het belangrijk een eerste inschatting te maken. In de eerste plaats zet je bij een vaststelling in op het maximaliseren van de veiligheid. Dat houdt in dat je probeert om het seksueel grensoverschrijdende gedrag te stoppen, of te vermijden dat het zich nog kan herhalen. Om te zorgen dat er zich geen recidief gedrag voordoet, is het belangrijk om de hulp van iemand binnen de VUB in te roepen. Dat kan de bewaking zijn, een diensthoofd of VUB-medewerker die je vertrouwt, het VUB-meldpunt, In acute gevallen (bijvoorbeeld verkrachting) of situaties die bedreigend blijven kan het noodzakelijk zijn om VUB-bewaking of politie op te roepen, alsook medische bijstand voor het slachtoffer. Er kan ook contact opgenomen worden met het Brusselse zorgcentrum na seksueel geweld. Vervolgens ondersteun en begeleid je het slachtoffer zo goed mogelijk (bv. emotionele ondersteuning, meegaan voor medische ondersteuning, ...). Informeer de betrokkenen over de verdere stappen die je zal nemen (bv. melden aan het VUB-meldpunt of een andere VUB-verantwoordelijke). Het is als getuige van ongewenst seksueel grensoverschrijdend gedrag belangrijk om als getuige op te treden en naar buiten te komen; zo kan je plegers verantwoordelijk houden voor hun daden.
- FASE 2: OVERLEG EN ADVIES (INTERN/EXTERN)
- In geval een studentenvereniging of een andere georganiseerde groep studenten op de hoogte is van een intern incident met ongewenst seksueel grensoverschrijdend gedrag, dan moet deze groep zo snel mogelijk contact opnemen met het VUB-meldpunt. Vervolgens zal het VUB-meldpunt conform de interne procedures de melding onderzoeken, en waar mogelijk de lokale groep daarin betrekken.

3.2 TAKEN EN VERANTWOORDELIJKHEDEN VASTLEGGEN

We leggen onderstaand overzicht van taken en verantwoordelijkheden vast in een overzichtelijke flow chart, in combinatie met deze uit het preventieve luik.

- **VUB ALS INSTELLING**

De VUB reageert krachtig en consequent op gemelde incidenten met ongewenst grensoverschrijdend gedrag. Het is de opdracht van de VUB om ervoor te zorgen dat we, in het verlengde van de preventie ervan, ook continu aandacht blijven besteden aan de aanpak van grensoverschrijdend gedrag. Het faciliteert daarvoor onder andere de werking van het meldpunt voor grensoverschrijdend gedrag via het ter beschikking stellen van middelen, tijd en deskundigheidsbevordering.

De VUB informeert jaarlijks de studentenvertegenwoordigers en de besturen van de studentenverenigingen over de beschikbare hulp, zodat ze vlot kunnen doorverwijzen wanneer studenten hen in vertrouwen nemen.

- **VUB MELDPUNT VOOR GRENSOVERSCHRIJDEND GEDRAG**

Iedereen met een vraag, vermoeden of klacht van ongewenst grensoverschrijdend gedrag kan terecht bij het VUB Meldpunt. De coördinator van het meldpunt is makkelijk bereikbaar voor iedereen, en neemt de rol van aanspreekpunt en 1ste opvang op zich. De coördinator van het meldpunt ontvangt de meldingen, voert de vervolgstappen uit die mogelijk zijn binnen het meldpunt. In functie van gewenste vervolgstappen buiten het meldpunt kan zij doorverwijzen, zowel naar interne VUB-actoren (bv. tuchtprocedure voor studenten) als naar externe instanties die een rol kunnen hebben in het optreden tegen ongewenst seksueel grensoverschrijdend gedrag (bv. politie, zorgcentrum na seksueel geweld, de genderkamer van de Vlaamse Overheid, Unia, het Instituut voor de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen, ...).

- **VERTROUWENSPERSONEN VUB & VERTROUWENSPERSONEN STUDENTENVERENIGINGEN**

In geval van ongewenst grensoverschrijdend gedrag op campus tussen studenten onderling of tussen studenten en anderen (andere leden van de VUB-gemeenschap of externen) fungeert de vertrouwenspersoon als aanspraakfiguur. De vertrouwenspersoon gaat met respect om met alle betrokken personen en beheert de informatie die die krijgt vertrouwelijk. Wanneer de vertrouwenspersoon vaststelt dat er ernstig ongewenst grensoverschrijdend gedrag heeft plaatsgehad (ingeschaald als een rode vlag in het vlaggensysteem van Sensoa) verwijst de vertrouwenspersoon door naar het VUB-meldpunt voor grensoverschrijdend gedrag. De werkgroep van het VUB-meldpunt zal de exacte procedures en flows verder op punt stellen. De vertrouwenspersoon zelf blijft continu alert voor het welzijn van het slachtoffer en verwijst zo nodig door naar de nodige ondersteuning binnen de VUB.

De VUB organiseert voor de vertrouwenspersonen jaarlijks een opleiding en intervisiemoment(en). Dat moet de vertrouwenspersonen toelaten om de nodige kennis (o.a. over het handelingsprotocol en de doorverwijzing) te verwerven, maar ook om met collega-vertrouwenspersonen ervaringen uit te wisselen.

- **TUCHTPROCEDURE/TUCHTCOMMISSIE**

In geval de vicerector Onderwijs en Studentenzaken een klacht over een incident met ongewenst seksueel grensoverschrijdend gedrag ontvangt, dan start de tuchtprocedure. Deze start met het vooronderzoek waarbinnen de vicerector alle betrokken partijen hoort. De vicerector kan vervolgens, op verzoek van pleger en/of slachtoffer, een gesprek organiseren met het oog op verzoening en/of herstel. De vicerector heeft binnen zijn vooronderzoek eveneens de mogelijkheid om, zo nodig, bewarende maatregelen op te leggen. Al dan niet in combinatie daarmee kan de vicerector de klacht doorverwijzen naar de tuchtcommissie. Die commissie, ze bestaat uit 3 studenten, 3 academici en onder voorzitterschap van de (vertegenwoordiger van de) rector, hoort de rechtstreeks betrokkenen. De tuchtcommissie

kan bijkomende onderzoeksmaatregelen nemen die het nodig acht, met inbegrip van het horen van getuigen. Maar de tuchtcommissie kan geen onderzoeksdaaden stellen zoals die wel kunnen gebeuren binnen een politieel onderzoek; een tuchtcommissie heeft immers niet de bevoegdheden van een onderzoeksrechter.

Aan het einde van haar onderzoek kan de tuchtcommissie een (combinatie van) tuchtsanctie(s) opleggen die mogelijk zijn binnen de interne werking van de universiteit. De tuchtmaatregelen beperken zich tot sancties die impact hebben op de opleiding(sonderdelen) die de student volgt, onderwijsactiviteiten en faciliteiten waar studenten aan de VUB toegang toe hebben. De tuchtprocedure kan evenwel nooit leiden tot straffen zoals die bijvoorbeeld gepubliceerd worden op een strafblad, noch in een studentendossier (over hoger onderwijsinstellingen heen). Het tuchtonderzoek is immers geen strafrechtelijk, politieel onderzoek.

Indien een student strafrechtelijk seksueel geweld heeft meegemaakt, dan raden we aan dat de student de hulp inroept van een zorgcentrum na seksueel geweld en/of politie en/of justitie. Zolang een politieel, strafrechtelijk onderzoek loopt, zal de tuchtprocedure zich ook limiteren tot bewarende maatregelen. De tuchtprocedure wacht de uitkomst van het politieel onderzoek af om definitieve interne sancties te kunnen opleggen.

- **ZORGCENTRUM NA SEKSUEEL GEWELD EN/OF POLITIE EN/OF JUSTITIE**

In geval het gaat om een incident met strafrechtelijk seksueel geweld, dan zal het VUB-meldpunt de student die er het slachtoffer van is aanraden om de hulp in te roepen van het zorgcentrum na seksueel geweld, of dit te melden bij politie en/of justitie. Wanneer seksueel geweld minder dan 72u geleden heeft plaatsgevonden, dan is het belangrijk om het slachtoffer prioritair voor te stellen om naar een zorgcentrum na seksueel geweld te gaan. Het zorgcentrum onderzoekt het slachtoffer op sporen van de pleger, bewaart die veilig (tot 6 maanden na de feiten) en documenteert het gepleegde geweld. Tegelijk kan een zorgcentrum de eerste medische en psychologische hulp bieden, én biedt men de mogelijkheid om klacht neer te leggen bij de politie, indien gewenst, met behulp van speciaal daarvoor opgeleide zedeninspecteurs. Het neerleggen van een klacht kan binnen een zorgcentrum onmiddellijk, of tot 6 maanden na het eerste contact waarin het slachtoffer onderzocht werd. Een zorgcentrum biedt ook ondersteuning (opvang, uitleg en advies) aan steunfiguren die meekomen met een slachtoffer.

In samenwerking met de Brusselse politie organiseren we voor respectievelijk onze vertrouwenspersonen voor studenten en relevante VUB-medewerkers een toelichting over de werking van het Brusselse zorgcentrum na seksueel geweld. In samenwerking met de Brusselse politie maken we samenwerkingsafspraken die voor studenten de drempel moeten verlagen om klacht neer te leggen.

Het overzicht van de taken en verantwoordelijkheden, zowel preventief (zie hoofdstuk 2) als reactief, combineren we in een overzichtelijke flowchart. In de eerste plaats een flowchart voor studenten, die hen eenvoudig en overzichtelijk duidelijk maakt bij wie ze vanuit een preventieve of reactieve insteek terecht kunnen in geval van ongewenst grensoverschrijdend gedrag. Daarnaast creëren we een flowchart voor VUB-medewerkers die inzichtelijk maakt wat VUB-staff moet doen in geval ze binnen hun dienst of werking ongewenst grensoverschrijdend gedrag tussen studenten opmerken, en hoe ze dit zelf verder best opvolgen. Rond het gebruik van de flowchart organiseren we voor VUB-personeelsleden vorming.

3.3 GEPAST ZORGEN NA EEN INCIDENT

- **STEUNFIGUREN**

Wanneer studenten die het slachtoffer werden van seksueel grensoverschrijdend gedrag kunnen terugvallen op steunfiguren (bijvoorbeeld een mede-student, kotgenoot, ...), dan kan de impact van het incident op hun leven mee beperkt worden. De effectieve kracht van steunfiguren zit in het luisterende oor dat ze bieden zonder het slachtoffer over de details uit

te horen, én zonder aan (onbedoeld) victim blaming te doen. Beschikken over een sociaal opvangnet voor slachtoffers is dus belangrijk. Dat sociaal opvangnet betekent vaak niet meer dan er gewoon zijn en onvoorwaardelijke steun bieden. En niet zozeer inzetten op sociale activiteiten; vaak hebben slachtoffers daar (tijdelijk) minder tot geen zin in.

- **IN GESPREK MET PLEGER (INDIEN GEWENSTE VERVOLGSTAP VAN MELDER)**

Bij studenten die ongewenst seksueel grensoverschrijdend gedrag plegen mogen we ervan uitgaan dat ze moreel al voldoende ontwikkeld zijn om in te schatten welke gedrag kan, en welk gedrag niet OK is. Mocht een student ongewenst grensoverschrijdend gedrag plegen op een andere student én de melder van dit gedrag vervolgstappen wensen, dan is het belangrijk om met de pleger in gesprek te gaan. Binnen de VUB is de coördinator van het VUB-meldpunt het best geplaatst om dat gesprek te voeren. Tijdens zo'n (vrijblijvend) gesprek kunnen we aan de pleger, aan de hand van de toetsingscriteria uit het vlaggensysteem van Sensoa, duidelijk maken dat het gestelde gedrag ongewenst grensoverschrijdend gedrag is en niet meer mag plaatsvinden. In zo'n gesprek kan, samen mét de pleger, nagedacht worden over een mogelijk herstel. Je brieft de pleger over de mogelijke consequenties als gevolg van het gedrag en de verdere vervolgstappen die vanuit de VUB zullen genomen worden.

We geven nog mee dat melders vaak geen verdere vervolgstappen wensen. Zonder hun betrokkenheid is het moeilijk, zoniet zelfs onmogelijk, om verdere vervolgstappen te nemen (zoals een gesprek, of eventueel de opstart van een tuchtprocedure).

- **HULPVERLENING**

Een student die slachtoffer is van ongewenst seksueel grensoverschrijdend gedrag binnen de VUB, kan voor hulp en ondersteuning terecht bij de VUB zelf. We beschikken over een breed welzijnsaanbod, met inbegrip van individuele begeleiding door de studentenpsychologen. Bij een incident on campus zullen de studentenpsychologen van Studiebegeleiding de betrokkenen (veelal het slachtoffer) contacteren. Mocht de begeleidingsnood de mogelijkheden van de eigen studentenpsychologen overstijgen, dan kunnen de studentenpsychologen extern doorverwijzen. Iedere actor binnen de VUB die een melding van ongewenst seksueel grensoverschrijdend gedrag kan ontvangen, is op de hoogte van het interne ondersteuningsaanbod waarnaar die kan doorverwijzen.

- **COMMUNICATIE**

Wanneer een student binnen onze universitaire gemeenschap slachtoffer wordt van ongewenst seksueel grensoverschrijdend gedrag, dan ligt onze éérste prioriteit bij het herstellen en maximaliseren van de veiligheid van het slachtoffer. Daarnaast is een dialoog met het slachtoffer en diens ouders, vrienden en studiegenoten belangrijk, maar altijd zonder daarbij de juridische verplichtingen met betrekking tot de rechten en de privacy van alle betrokkenen te schenden. Met het oog op vragen vanuit de brede studentengemeenschap of vragen vanuit de media, moeten we terugvallen op een nog te ontwikkelen draaiboek dat de belangrijkste krachtlijnen uitzet voor het communiceren over een gerapporteerd incident met ongewenst seksueel grensoverschrijdend gedrag binnen de VUB. Binnen de VUB buigt een werkgroep zich verder over de beleidsmatige en operationele aanpak voor het communiceren over incidenten met ongewenst grensoverschrijdend gedrag.

3.4 RICHTLIJNEN VOOR HERSTEL NA EEN INCIDENT

- **ONDERSTEUNING EN VEILIGHEIDSMATREGELEN VOOR DE BETROKKENEN**

Na een incident beslissen de diensten binnen de VUB die betrokken zijn in het organiseren van herstel na een incident (bijvoorbeeld meldpunt, tucht, de vertrouwenspersoon, studentenpsycholoog) welke ondersteuning en veiligheidsmaatregelen (bv. bewarende maatregelen) ze best nemen ten aanzien van het slachtoffer en de mogelijke pleger.

Mochten de onderlinge betrokkenen dat beiden wensen, dan kunnen we ook inzetten op bemiddeling tussen beiden. Dat kan gebeuren door het VUB-meldpunt, maar ook in het kader van verzoening binnen een lopende tuchtprocedure.

Tot slot bepalen we na deze interne afhandeling van het incident, welke informatie doorstroomt naar eventuele anderen (bv. Studiegenoten, het bestuur van een vereniging...) en welke ondersteuning we hen zo nodig eventueel bieden. We communiceren daarover transparant aan de betrokkenen.

▪ INTERNE MAATREGELEN VOOR PLEGER

Ten aanzien van wie aangeduid is als (vermoedelijke) pleger bekijken we welke sancties we kunnen nemen binnen de contouren van een tuchtprocedure (bewarende maatregelen, tuchtmaatregelen, ...). We houden daarbij in het achterhoofd dat mensen fouten maken en dat niet elke grensoverschrijding meteen tot een definitieve uitsluiting moet leiden. Is een definitieve uitsluiting gezien de ernst van de feiten wél noodzakelijk, dan moeten we ervoor zorgen dat we deze situatie voor alle betrokkenen zo goed mogelijk kunnen afronden.

We onderzoeken de mogelijkheid om, al dan niet met externe partners (cf. I.T.E.R (het ambulante centrum voor preventie, begeleiding en behandeling van seksueel grensoverschrijdend gedrag) of CAW) een begeleidend aanbod uit te werken en aan te bieden voor studenten die voelen dat ze anderen pushen om verder te gaan dan ze mogelijks zelf willen. Dat begeleidend aanbod, gefocust op gedragsverandering, richt zich op studenten die na een incident tot het besef zijn gekomen dat ze over de grens van anderen gaan en niet uit zichzelf kunnen stoppen. Maar een begeleidend aanbod dat focust op gedragsverandering is eigenlijk niet voldoende om recidief gedrag succesvol te voorkomen. We leiden plegers best ook toe naar een begeleidend aanbod (bijvoorbeeld bij CAW) dat inzet op het algemeen welzijn van de pleger. Een aanbod dat samen met de pleger uitzoekt wat die wil in diens leven en wat die belangrijk vindt. De argumentatie daarachter is dat een pleger die via zo'n zoektocht erin slaagt om een leven uit te bouwen waarin de primaire levensbehoeften op een gepaste manier worden vervuld, véél minder kans maakt om te hervallen in het plegen van nieuw ongewenst seksueel grensoverschrijdend gedrag.

3.5 RICHTLIJNEN OM TE LEREN UIT INCIDENTEN

Het is belangrijk dat na elke gerapporteerde casus met een vermoeden, onthulling of vaststelling we de gezette stappen bespreken en opvolgen. Daarbij maken we een evaluatie van hoe we gereageerd hebben na het incident. Door de verschillende stappen en de uitvoering ervan grondig en kritisch te evalueren, kunnen we in de eerste plaats ons handelingsprotocol/reactieplan bijschaven. Tegelijk is de evaluatie een aanzet om eventuele bijkomende preventieve maatregelen uit te werken die bijdragen aan het voorkomen van ongewenst seksueel grensoverschrijdend gedrag, maar ook de organisatie van de geboden ondersteuning en begeleiding en opvolging aan slachtoffers en plegers.

4. MONITORING EN COMMUNICATIE

Het VUB-meldpunt registreert de meldingen van grensoverschrijdend gedrag. Wetende dat die meldingen wellicht een onderrepresentatie zijn van de realiteit, monitoren we binnen die data het aantal incidenten met seksueel grensoverschrijdend gedrag. Het opvolgen van die data is een mogelijke manier om na te gaan of dit grenswijs beleid een impact heeft.

Op de studentenraad rapporteert het VUB-meldpunt jaarlijks over de geregistreerde data.

5. REFERENTIELIJST

- Bevernage, M. & Vastenavondt, Z. (2019). Gendernormen met betrekking tot seksualiteit en hun invloed op de seksuele gezondheid en welzijn van jongeren. Een kwalitatief onderzoek bij Vlaamse jongeren tussen de 18 en 24 jaar oud. Masterproef, Universiteit Gent, Faculteit geneeskunde en gezondheidswetenschappen.
- Buysse, A., Enzlin, P., Lievens, J., T'Sjoen, G., Van Houtte, M., & Vermeersch, H. (2009). SEXPERT. Basisgegevens van de survey naar seksuele gezondheid in Vlaanderen. Geraadpleegd op <https://www.ugent.be/pp/ekgp/nl/onderzoek/onderzoeksgroepen/relatie-en-gezinsstudies/sexpert/basisgegevens.pdf>
- Frans, E. (2021). *Sensoa Vlaggensysteem voor volwassenen. Bespreekbaar maken van seksueel (grensoverschrijdend) gedrag*. Antwerpen: Sensoa en Garant.
- Gijs, L., Gianotten, W.L., Vanwesenbeeck, I. (2009). *Seksuologie*. Houten: Bohn Stafleu van Loghum.
- Graaf, H., van den Borne, M., Nikkelen, S., Twisk, D., & Meijer, S. (2017). Seks onder je 25^e. Seksuele gezondheid van jongeren in Nederland anno 2017. Nederland: Rutgers en SOAIDS.
- Hellemans, S. & Buysse, A. (). Hoofdstuk 5 Seksueel grensoverschrijdend gedrag, In
- Keygnaert, I. (2017). Seksueel geweld: wat is het en hoe gaan we er mee om? Informatiepakket voor deelnemers aan de JA²=SEX CAMPAGNE 2016-2017. Geraadpleegd via <https://www.vzwzijn.be/upload/editor/general/Seksueel%20Geweld/Finaal%20Informatiepakket%20seksueel%20geweld.pdf>
- Seidler, I., van den Heerik, A., van San, M., de Boom, J., & Van Leeuwen, R. (2018). Seksueel grensoverschrijdend gedrag in het Rotterdamse uitgaansleven. Rotterdam: Risbo BV/Erasmus Universiteit Rotterdam.
- Stevens, S. (2020). Prevalentie en risicofactoren van slachtofferschap van seksueel grensoverschrijdend gedrag in het uitgaansleven bij Gentse jongeren. Masterproef, Universiteit Gent, Faculteit Recht en Criminologie.
- Vanhollebeke, C. (2016). Alcohol en grensoverschrijdend seksueel gedrag in het studentenleven. Dat hoort erbij. Masterproef, Katholieke Universiteit Leuven, Instituut voor Familiale en seksuologische wetenschappen.
- Verhulst, S. (2016). Social girls: grensoverschrijdend gedrag in een seksuele context op sociale media. Bachelorscriptie, UC Leuven-Limburg: Readaptatiewetenschappen.
- Wanzeele, W. (2018). Verdienen plegers seksueel grensoverschrijdend gedrag een goed leven? Focus op welzijn verkleint kans op herval. Geraadpleegd via <https://sociaal.net/achtergrond/plegers-seksueel-grensoverschrijdend-gedrag/>